

અમદાવાદના મે. ચીફ મેટ્રોપોલીટન મેજીસ્ટ્રેટ સાહેબની કોર્ટમાં, અમદાવાદ

ક્રિ.કેસ નં.1616/20

આંક -૧ લગત હુકમ

- (૧) સદરહું કામે તપાસ કરનાર અમલદારે હાલના આરોપી સામે જી.પી.એકટની કલમ-૧૩૧/૧૩૫ તેમજ ઈ.પી.કો.ની કલમ-૧૮૮ મુજબનું ચાર્જશીટ રજુ કરેલ છે.
- (૨) મજકુર કેસની હકીકત જોતા હાલના આરોપીએ જી.પી.એકટ કલમ ૫૬/૫૭ અંતર્ગત મે.પોલીસ કમીશનર શ્રીએ બહાર પાડેલ જાહેરનામાનો ભંગ કરેલ હોઈ આરોપી સામે જી.પી.એકટની કલમ -૧૩૧/૧૩૫ તથા ઈ.પી.કો.ની કલમ-૧૮૮ મુજબનો ગુનો કરેલ હોઈ પોલીસે એફ.આઈ.આર દાખલ કરી તપાસના કાગળો અને ચાર્જશીટ અત્રેની અદાલતમાં રજુ કરેલ છે.
- (૩) ઉપરોક્ત હકીકતે અત્રેની અદાલતમાં ચાર્જશીટ રજુ થતાં અદાલત દ્વારા સીઆરપીસી કલમ- ૧૮૦ (૧) (ખ) અંતર્ગત કોગ્નીજન્સ લેવામાં આવેલ છે.પંરતુ સદરહું કેસનું બારીકાઈથી નિરીક્ષણ કરતાં આરોપી સામે જ્યારે જી.પી.એકટની કલમ-૧૩૧ તથા ઈ.પી.કો.ની કલમ-૧૮૮ મુજબની શિક્ષાને પાત્ર ગુનો કરેલ હોઈ, સદરહું ગુનો કોગ્નીજેબલ છે કે નોન કોગ્નીજેબલ તે હકીકત મહત્વની બની જાય છે. આ બાબતે ગુજરાત પોલીસ એકટની જોગવાઈઓ સાથે ક્રી.પ્રો.કો.ની કલમ- ૧૮૫ ની જોગવાઈ ધ્યાને લેતાં કલમ-૬૨ માં આ પ્રકારના ક્રીસસાઓ બાબતેની કાર્યવાહીની જોગવાઈઓ કરવામાં આવેલ છે. તે મુજબ અને તે વ્યક્તિએ આવા હુકમનો ભંગ કરેલ હોય તો પોલીસ જી.પી.એકટની કલમ-૭૨(૨) અંતર્ગત તેવી વ્યક્તિને વગર વોરંટે એરેસ્ટ કરી શકાશે, અને તે રીતે જી.પી.એકટની કલમ ૭૮ જોતાં પોલીસની હાજરીમાં કલમ- ૧૧૦, ૧૧૭, ૧૨૫, ૧૩૦ અને ૧૩૧ની પેટા કલમ (૧)(જ) અથવા (૫) અને કલમ-૧૩૫ ની પેટા કલમ (૧) અને કલમ ૩૮ અને ૪૦ ના ઓર્ડરના ભંગના બદલના ગુના સબબ કોઈપણ આરોપીની વગર વોરંટે ઘરપકડ કરી શકાશે.
- (૪) આથી ઉપરોક્ત તમામ જોગવાઈઓ તથા જી.પી.એકટની કલમ-૭૨ વાંચતા જી.પી.એકટ કલમ-૧૩૧ ના હુકમના ભંગ બદલ કોઈ આરોપી મળી આવે તો માત્ર વગર વોરંટે ઘરપકડ કરી શકવાના અધિકાર કાયદાએ આપેલા છે. આ સિવાય અન્ય કોઈ જોગવાઈ કોગ્નીજેબલ કે નોન-કોગ્નીજેબલ માટે દર્શાવેલ નથી.
- (૫) હવે જ્યારે ગુજરાત પોલીસ એકટમાં કલમ-૧૩૧ કોગ્નીજેબલ કે નોન કોગ્નીજેબલ છે, તે બાબતે સાચલન્ટ હોય ત્યારે કાયદાના પ્રસ્થાપિત સિંધ્યાતો એટલે કે સીઆરપીસી કલમ ૪(૨)ની જોગવાઈ જોતા સીઆરપીસીની જોગવાઈઓ લાગુ પાડી શકાય અને સીઆરપીસીમાં કોગ્નીજેબલ અને નોન કોગ્નીજેબલ ગુનાની વ્યાખ્યા આપેલ છે, તે જોતાં આઈપીસીના ગુનાઓ બાબતે અનુસુચી-૧ પાર્ટ-૧ માં જોગવાઈઓ કરેલ છે, જ્યારે આઈપીસી સિવાયના અન્ય કાયદાઓના ગુના સબબ સીઆરપીસી અનુસુચી-૧ પાર્ટ-૨ માં જોગવાઈ કરેલ છે તે મુજબ જે ગુનાની સજા ત્રણ વર્ષ કરતા ઓછી અથવા દંડ અથવા બંને હોય તો તેવા ગુનાઓનો સમાવેશ નોન કોગ્નીજેબલ ગુનાઓમાં કરવામાં આવેલ છે.
- (૬) હવે જી.પી.એકટ કલમ-૧૩૧ ના ગુનામાં સજાની જોગવાઈ જોઈએ તો મહત્તમ સજા ૬ માસ સુધીની છે, અને ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ જ્યારે જી.પી.એકટમાં સદર ગુનો કોગ્નીજેબલ હોવા બાબતનો કોઈ ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલ ન હોય તેવા સંજોગોમાં સીઆરપીસીની કલમ ૪(૨) ની

જોગવાઈઓ ધ્યાને લેતાં સીઆરપીસીની જોગવાઈઓ લાગુ પાડી શકાય તેમ હોય, તેથી સીઆરપીસી શીડ્યુલ-૧ પાર્ટ ૨ ની જોગવાઈઓ ધ્યાને લેતાં તથા જી.પી. એક્ટની કલમ-૧૩૧ ના ગુનાની મહત્તમ સજાને ધ્યાને લેતાં સદર ગુનો નોન કોગ્નીજેબલ ગુનો ગણી શકાય.

(૭) હવે જી.પી.એક્ટની કલમ-૭૨(૨) કે જેમાં જી.પી.એક્ટ કલમ-૧૩૧ ના ગુના બાબતેની કાર્યવાહીનો ઉલ્લેખ કરેલ છે, અને તેજ રીતે જી.પી.એક્ટની કલમ ૭૯, ૮૦ માં જી.પી.એક્ટના બીજા ગુનાની કાર્યવાહી દર્શાવેલ છે, અને બંનેની કાર્યવાહી એકસરખી છે, બંને જોગવાઈઓમાં માત્ર પોલીસને વગર વોરંટે ઘરપકડ કરવાના પાવર્સ આપેલા છે, અને તે હકીકતને ટાંકીને નામદાર વડી અદાલતે ક્રીમી.મી.એ.નં.૧૫૨૨૬/૦૭ કે જે વાઘરી જયોત્સનાબેન ગોવીંદભાઈ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના ચુકાદામાં પ્રસ્થાપિત કરેલ છે કે, માત્ર વગર વોરંટ ઘરપકડ કરવાના અધિકારથી જ ગુનો કોગ્નીજેબલ બની જતો નથી, અને તેથી તપાસ કરનાર અમલદાર સીઆરપીસીની કલમ-૧૫૫ (૨)ની પરવાનગી સિવાય આવા ગુનામાં તપાસ કરી શકે નહીં અને આવો કોઈ કીસ્સો બને તો પ્રથમ સીઆરપીસીની કલમ-૨(ડી) મુજબની ફરીયાદ દાખલ કરી કોર્ટ પાસેથી પરવાનગી મેળવ્યા બાદ જ આગળની તપાસ કરી શકાય અને દેખીતી રીતે જ જ્યારે સીઆરપીસીની કલમ-૧૫૫(૨)ની જોગવાઈઓનો ભંગ થયેલ હોય ત્યારે સમગ્ર ટ્રાયલ દુષિત ગણાય.

(૮) વળી, જી.પી.એક્ટની જોગવાઈઓ ધ્યાને લેતાં માત્ર કલમ ૯૦ એ, ૧૧૮ અને ૧૪૩ બી ને કોઝનીજેબલ ઓફેન્સ તરીકે સ્પેશીફિકલી દર્શાવેલ છે, તે હકીકતને પણ ધ્યાને લેતાં લેજીસલેચરનો ઇરાદો સ્પષ્ટ થાય છે કે તે સિવાયના જી.પી.એક્ટ મુજબના ગુના કોગ્નીજેબલ ગણી શકાય નહીં અને જ્યારે સ્પેશિયલ એક્ટમાં સીધીજ જોગવાઈઓ કરેલ હોય ત્યારે તે ધ્યાને લઈ શકાય, અને તે રીતે જોતાં પણ જી.પી.એક્ટ કલમ-૧૩૧ મુજબનો ગુનો નોન કોગ્નીજેબલ ગણી શકાય.

(૯) વધુમાં આ કામમાં ઈ.પી.કો.ની કલમ-૧૮૮ જોતા તેની સાથે ક્રી.પ્રો.કો.ની કલમ-૧૯૫ ની જોગવાઈ ધ્યાને લેતાં તેમા સ્પષ્ટપણે જણાવેલ છે કે ઈ.પી.કો. કલમ-૧૭૨ થી કલમ-૧૮૮ મુજબના ગુનામાં કોઈ પણ કોર્ટ કોગ્નીજન્સ લઈ શકે નહીં, સિવાય કે કોઈ પબ્લીક સર્વન્ટ લેખીતમાં ફરીયાદ રજુ કરે અને આ કીસ્સામાં કોઈ જાહેર નોકર દ્વારા લેખીતમાં કોર્ટ સમક્ષ ફરીયાદ આપવામાં આવેલ નથી. પરંતુ ક્રી.પ્રો.કો.ની કલમ-૧૫૪ હેઠળ એફઆઈઆર દ્વારા કાર્યવાહી માંડવામાં આવેલ છે તે સંજોગોમાં નામદાર વડી અદાલતોના નીચે દર્શાવેલ ચુકાદાઓની હકીકત વંચાણે લેવામાં આવે તો,

(1) In Daulat Ram v/s. State of Punjab, 1962 AIR 1206, Hon'ble Supreme Court described the scope of Section 195 Cr.P.C. and held that as per section 195 Cr.P.C. Complaint must be in writing by the public servant concerned and if there is no compliance of this section then the trial was without jurisdiction and the conviction can not be maintained.

(2) In Gaurishanker Jha v/s. Chintanath Jha, Hon'ble Patna High Court held that if it appears that when the cognizance has been taken and the defect of want of jurisdiction or absence of sanction crops up, then the court should not proceed with the trial. If witnesses have been produced by both sides when a court has no jurisdiction or there is inherent want of sanction, the prosecution becomes bad, illegal and without

jurisdiction.....All proceeding are to be dropped or complaint has to be dismissed but definitely no order of acquittal or discharge can be passed.

(3) *In Kanjibhai v/s. State on 16 March, 2010. Criminal Misc. Application no.348 of 1995, Hon'ble Gujarat High Court held in para 7 that, in view of the provisions of sub-section(1) of section-195, which expressly bars taking of cognizance of an offence under section-188 except as provided thereunder, read with section-2(d) of the Code, it was not permissible for the learned Judicial Magistrate First Class to take cognizance of the offence in question on the basis of a charge-sheet filed pursuant to the first information report lodged by the respondent No.2. In the light of the provisions of section 195(1)(a), the Court could not have taken cognizance of the offence under section 188 IPC except on a complaint in writing by the public servant concerned or some other public servant to whom he is administratively subordinate.*

(4) *In Arvind Kejriwal & Ors. v/s. Amit Sibal & Anr., Cri.Misc. Application no.18920-21/2013. it was held by Hon'ble Delhi High Court that, If the trial court proceeds to drop the proceedings qua petitioners, then the Apex Court's decision in Adalat prasad v/s. Rooplal Jindal and Ors. (2004) 7 SCC 338 would not stand in the way of trial court to do so.*

(૧૦) આમ ઉપરોક્ત સમગ્ર કેસ લો તથા જી.પી.એક્ટની કલમ-૬૨, ૬૬, ૭૨, ૭૬, ૮૦ ની સાથે સીઆરપીસીની કલમ-૪(૨) અને અનુસુચી-૧ પાર્ટ-૨ વંચાણે લેતાં જી.પી.એક્ટની કલમ-૧૩૧ તથા ઈ.પી.કો.ની કલમ-૧૮૮ મુજબનો ગુનો નોન કોગનીજેબલ હોવાનું નિવિવાદપણે ફલીત થાય છે, અને જ્યારે ગુનો નોન કોગનીજેબલ હોય ત્યારે આઈઓએ સીઆરપીસીની કલમ-૨(ડી) મુજબ લેખીત ફરીયાદ કરી સીઆરપીસીની કલમ-૧૫૫ (૨) મુજબ કોર્ટની પરવાનગીથી આગળની તપાસ કરવી જોઈએ જે હાથ પરના કેસમાં થયેલ જણાતું નથી અને તપાસ કરનાર અમલદારે સીધેસીધી સીઆરપીસી કલમ-૧૫૪ મુજબનો પ્રથમ બાતમી અહેવાલ નોંધી આગળની તપાસ કરેલ હોય જે પ્રથમ દર્શનીય રીતે જ સમગ્ર કાયદાને દુષ્પીત બનાવતી હોઈ અને કાયદાની આદેશાત્મક જોગવાઈઓ પાલન થયેલ ન હોય સદર કામ સીઆરપીસી કલમ-૧૫૫(૨) થી સંપૂર્ણપણે બાધીત થવાનું ફલીત થતું હોય, ગુજરાત સ્ટેટ લીગલ સર્વિસીસ ઓથોરીટીના પરિપત્ર અન્વયે નામદાર ચેરમેનશ્રી, લીગલ સર્વીસ કમિટી, મેટ્રોપોલીટન મેજીસ્ટ્રેટ કોર્ટ, અમદાવાદના નોટીફિકેશન નંબર: ૦૧/૨૦૨૦, તા. ૦૧.૦૨.૨૦૨૦ દ્વારા સ્પેશ્યલ સીટીંગ અન્વયે સદર કામ સબબ નીચે મુજબનો આખરી હુકમ ફરમાવું છું.

હુકમ

સદરહુ કેસની કાર્યવાહી સીઆરપીસીની કલમ-૧૫૫(૨)થી બાધીત હોય ફરીયાદી ને કાયદા મુજબના યોગ્ય પગલા લેવાની છુટ સાથે હાલની કાર્યવાહી સીઆરપીસી કલમ-૨૫૮ અંતર્ગત ડ્રોપ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

હુકમ આજ રોજ ખુદ્દી અદાલતમાં વાંચી સંભળાવી સહી કરી જાહેર કર્યો.

(અ.વાચ.દવે)

અમદાવાદ.

તા. ૦૮.૦૨.૨૦૨૦

ચીફ મેટ્રોપોલીટન મેજિસ્ટ્રેટ

અમદાવાદ.

કોડ નં. GJ00451